

Kennisflits Dierenwelzijn

Kribbebijters worden niet geboren maar gemaakt

Paarden en pony's spelen tegenwoordig nog maar een klein rolletje in de landbouw en bij het transport van mensen en goederen. Maar daarmee zijn ze allerminst uit ons land verdwenen. In tegenwoordig, bijna een half miljoen exemplaren bieden

bijna een miljoen mensen sportief of recreatief plezier. Ze worden door verzorgers vaak verwend en vertroeteld, maar toch blijkt uit onderzoek dat er nog heel wat schort aan hun welbevinden. Met wat goede wil is daar best wat aan te doen.

Paarden en pony's – we noemen ze verder kortweg paarden – zijn populair in Nederland. De 420.000 exemplaren die de productschappen voor Vee Vlees en Eieren in 2005 telden, zijn goed voor een jaaromzet van meer dan 1,2 miljard euro. Ze bieden bovendien werk aan meer dan 12.000 mensen op bijna 7.000 bedrijven. Ruim 80.000 mensen stonden in 2004 te boek als sportruiter. Daarnaast zijn er nog zo'n 400.000 plezierrijders en trekken paardenevenementen

hun omstandigheden minder sterk door economische factoren bepaald worden dan die van productiedieren, maar sterker dan die van gezelschapsdieren.

Bovendien kijken hun leefomstandigheden sterk af van de omgeving waarin hun wilde voorouders vertoefden. Van nature leven paarden in kleine, hiërarchische groepen. Binnen zo'n groep onderhouden vooral merries onderling langdurige vriendschapsrelaties. Wanneer zulke vrien-

Feiten en vuistregels

- Paarden zijn heel sociale dieren. Groepshuisvesting lijkt voordelen te bieden. Per chip kan men de individuele voeding bewaken.
- Individuele stallen zouden minimaal tweemaal de stokmaat in het kwadraat moeten meten, dan kan een paard gemakkelijk gaan liggen en zichzelf verzorgen.
- Stro is in veel opzichten de beste bodembedekking. Hennep vlas en papier voldoen doorgaans het minst. Maar niet elk paard reageert hetzelfde.
- Paarden zijn liefst buiten, maar dan wel in een wei met genoeg droge schuilgelegenheid tegen hitte, vliegen, wind en regen.
- Paarden zijn gebouwd op het verwerken van veel vezelrijk en energierijk voedsel. Veel krachtvoer leidt tot minder kauwen, minder speekselaanmaak, en daardoor tot een te lage zuurgraad in de maag. Dan kunnen onder andere maag en darmklachten, maagzweren en coprofagie optreden. Het geeft ook minder gelegenheid tot natuurlijk foeragegedrag.
- Plotseling overgaan van stalvoeding naar gras kan koliek en hoofbevangenheid teweegbrengen.
- Veel paardenbezitters, -gebruikers en zelfs -trainers weten te weinig over hun dier. Paard en ruiter passen vaak fysiek en mentaal slecht bij elkaar.

jaarlijks een half miljoen bezoekers. Paardensport is business. Het is de op een na snelst groeiende tak van sport in ons land.

bewegingsvrijheid

Over hoe het met al die paarden gaat, heeft onderzoek in de afgelopen paar jaar heel wat duidelijk gemaakt. De dieren worden hoofdzakelijk voor recreatieve en sportieve doeleinden gehouden, wat betekent dat

denparen uit elkaar gehaald worden, kan dat volgens kenners aanleiding zijn tot forse stress. Verder houden paarden van ruimte en bewegingsvrijheid; in het wild trekken ze al grazend langzaam door de wereld. Het zijn vluchtters, die echter zonder noodzaak zelden zullen draven of galopperen.

Als we ervan uitgaan dat welzijn voor een paard betekent dat het dier zich kan gedragen zoals het uit eigen

Stadspaarden moeten overleven tussen auto's, trams, fietsers en nieuwsgierig volk.

vrije wil in de natuur doet, en een daarbij passende gezondheidstoestand geniet, dan ligt het voor de hand dat er onder de gebruikelijke, strak gereguleerde houderijomstandigheden gemakkelijk welzijnsproblemen optreden.

stalondeugden

Welzijnsproblemen komen we vooral tegen op vier terreinen. Ten eerste zijn huisvesting en leefomstandigheden van belang. Verder de voeding, maar ook hoe mensen de dieren gebruiken, inclusief training en cosmetische verzorging. Tenslotte veroorzaakt transport soms problemen.

Verminderd welzijn uit zich bij paarden vaak in de vorm van zogenaamde stalondeugden. Daaronder verstaat men abnormaal gedrag als weven, kribbenbijten en luchtzuigen, maar ook zelfbeschadiging, extreme agressie en angstig en hypernervuus gedrag. Een van de grootste oorzaken van problemen op elk gebied is gebrek aan kennis omtrent de behoeften van een paard bij de houders en gebruikers van paarden, en bij anderen waarmee paarden en hun berijders geconfronteerd worden, bijvoorbeeld in het verkeer.

Een gebrek aan welzijn is niet alleen voor het paard zelf schadelijk, maar kan door zijn negatieve invloed op het gedrag van dit grote, sterke en

snelle dier ook ernstige ongelukken helpen veroorzaken.

leefwereld

Verskillende hinderpalen staan verbeteringen in de weg. Een daarvan is dat paardenhouders gewend zijn om de stalondeugden zelf als probleem te zien, niet als symptomen van dieper liggende onvrede. Dat zorgt dat ze uit alle macht proberen de dieren het weven, kribbenbijten en wat dies meer zij te beletten, wat hun welbevinden alleen maar verder aantast.

Een andere moeilijkheid is dat de leefwereld van paarden zo gevarieerd en complex is, dat een maatregel die vanuit het ene gezichtpunt positief is, vanuit een andere hoek gezien juist negatief kan uitwerken. Paarden zijn bijvoorbeeld liefst buiten, ook als het koud is. Maar in Nederland is het dan meestal ook nat, en is de beschikbare ruimte gering. Daardoor wordt een wei al gauw tot drassige modderpoel vertrapt, en dat levert weer gezondheidsrisico's op.

Door dat alles is het lastig om het welzijn van paarden in eenduidige rapportpunten en voorschriften te vangen. Maar alleen al het feit dat ruim een kwart van alle paarden in enige mate stalondeugden vertoont, maakt duidelijk dat er nog veel te verbeteren valt ■

- Veel mensen hebben overspannen verwachtingen van zichzelf en hun paard, met dieronvriendelijk gedrag als gevolg.
- Op de openbare weg zijn andere verkeersdeelnemers door onkunde een gevaar.
- Groeiende commerciële belangen leiden in de sport tot overbelasting van vooral jonge paarden, en tot dopingproblemen. Huidige dopingregels staan goede medische verzorging in de weg.
- Bandageren kan door oververhitting weefselbeschadigingen veroorzaken.
- Scheren van tasharen bij neus, oren en vetlok berokkent paarden waarschijnlijk ongemak.
- Scheren van de vacht en dekens opleggen bemoeilijkt de temperatuurregulatie van de dieren.
- Reproductiegedrag wordt strak gereguleerd. Niet alleen de fokdieren lijden daaronder, maar waarschijnlijk ook het resultaat.
- Globalisering leidt tot langere transporten, wat erg slecht voor de dieren uitpakt.
- Paarden laten zich meestal het liefst en het best vervoeren met het achterwerk in de rijrichting.

Wie wat waar

Deze kennisflits is gebaseerd op de notitie *Welzijnsproblemen in de paardenhouderij: een kort overzicht*, verschenen in 2007.

Voor meer informatie: Kathalijne Visser (Kathalijne.Visser@wur.nl).